

Høringsnotat

Endring i sosialtjenesteloven § 51 a om bestemmelser ved allmennfarlig smittsom sykdom mv.

Utsendelsesdato: 26. mai 2021

Høringsfrist: 4. august 2021

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	2
2	Bakgrunn	3
2.1	Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven	3
2.2	Refusjon etter sosialtjenesteloven § 26	5
2.3	Tiltak på sosialtjenesteområdet i pandemisituasjonen	5
2.4	Sosialtjenesteloven § 51 a.....	6
2.5	Midlertidig ordning for selvstendig næringsdrivende og frilansere som mister inntekt på grunn av koronautbruddet	7
2.6	Ordningen med forskudd på dagpenger.....	7
3	Departementets vurdering og forslag	8
3.1	Innledning og formål	8
3.2	Utforming av forskriftshjemmel	9
3.3	Tentative forslag til forskrifter	12
4	Økonomiske og administrative konsekvenser	15
5	Utkast til regelverksendringer.....	16
5.1	Utkast til lovendring	16
5.2	Tentative utkast til forskrifter	16

1 Innledning

Lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven) skal bedre levekårene til vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud og til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer. Økonomisk stønad til livsopphold (sosialhjelp) er en kommunal tjeneste regulert i § 18. Tjenesten er en rettighet for den som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende andre rettigheter, som trygderettigheter.

Ved starten av covid-19-pandemien ble det satt i verk tiltak for å kunne håndtere en økt pågang til NAV-kontoret. Arbeids- og velferdsdirektoratet og Statsforvalteren i Trøndelag utarbeidet i samarbeid en veileder for behandling av saker om økonomisk stønad i unntakstilstanden som skyldes koronavirus. Veilederen har anbefalinger som kan redusere arbeidsbelastningen for kommunen, mens det fortsatt gis forsvarlige tjenester. Sammen med digitale løsninger for søknad om økonomisk sosialhjelp i Digisos, som ble tatt i bruk av de fleste kommuner i løpet av våren 2020, ivaretar veilederen langt på vei behovet for effektiv og situasjonstilpasset håndtering av en eventuell begrenset økning i slike søknader. Så langt har det under pandemien ikke vært en problematisk økning i antallet sosialhjelpssøknader, slik en fryktet i starten av pandemien.

I mars 2020 fikk sosialtjenesteloven tilføyd en ny lovbestemmelse § 51 a som gir adgang til å gi forskrifter om unntak ved allmennfarlig, smittsom sykdom mv. I medhold av bestemmelsens fjerde ledd kan det gis forskrift om midlertidige bestemmelser om økonomisk stønad uten hensyn til økonomisk behovsprøving til selvstendig næringsdrivende og frilansere som mister inntekt fordi kontrakter og oppdrag ikke kan gjennomføres som følge av situasjoner som nevnt i første ledd. Bestemmelsen er innrettet mot en smal gruppe og en situasjon som var aktuell i fjor vår, og bør uansett endres.

I dette høringsnotatet foreslår Arbeids- og sosialdepartementet at sosialtjenesteloven § 51 a fjerde ledd endres for å styrke beredskapen på området. Formålet er at bestemmelsen skal kunne håndtere eventuelle kritiske situasjoner knyttet til utbetaling av økonomisk sosialhjelp som følge av covid-19 eller fremtidige utbrudd av annen allmennfarlig, smittsom sykdom. Etter at pandemien er tilbakelagt vil forutsetningene for å utforme erfaringsbaserte, varige bestemmelser riktig nok være bedre enn de er nå. Departementet mener likevel det er fornuftig å gjøre visse endringer i bestemmelsen nå for å sikre bedre beredskap for utbetaling av økonomisk sosialhjelp.

Av beredskapshensyn inneholder høringsnotatet også tentative utkast til forskrifter. Disse er utformet med utgangspunkt i det som antas å være de mest sannsynlige scenarioene på sosialtjenesteområdet i en unntakssituasjon som følge av pandemi. Departementet understreker at det ikke er aktuelt å ta disse i bruk i den nåværende situasjonen. Disse forskriftene vil derfor ikke fastsettes eller tre i kraft før det eventuelt skulle oppstå et konkret behov for slike forskrifter. Det vil også kunne skje at en fremtidig situasjon med utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom medfører andre behov enn departementet har sett for seg. Det vil i så fall bli utformet andre forskrifter hjemlet i fremlagte utkast til forskriftshjemmel.

2 Bakgrunn

2.1 Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven

De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad. Stønadene bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpne. Ved vurdering av en søknad om stønad til familier skal det ikke tas hensyn til barns inntekt av arbeid i fritid og skoleferier. Departementet kan gi

veiledende retningslinjer om stønadsnivået. Dette følger av sosialtjenesteloven §18. Et krav om at alle tjenester etter loven skal være forsvarlige følger av loven § 4.

Retten til økonomisk stønad forutsetter at søkeren har utnyttet alle reelle muligheter til å forsørge seg selv ved arbeid, egne midler eller ved å gjøre gjeldende trygderettigheter eller andre økonomiske rettigheter. Behovet for stønad skal likevel vurderes ut fra situasjonen på søknadstidspunktet. Vedkommende kan dermed ha krav på stønad inntil annen dekningsmåte er en reell mulighet til å dekke livsoppholdsutgiftene.

Kommunen skal vurdere hjelpebehov, stønadsbeløp og stønadsform konkret og individuelt. Det skal tas hensyn til søkerens inntekter og inntektsmuligheter, nødvendige utgifter til livsopphold og personlige forhold. Statlige retningslinjer og kommunalt fastsatte normer for økonomisk stønad er veiledende for utmålingen av stønad. Lovens krav om konkret og individuell behovsprøving innebærer imidlertid at stønadsbeløpet ikke kan fastsettes på grunnlag av satser alene.

Et forsvarlig livsopphold tilsvarer en mulighet til å opprettholde en levestandard på et rimelig og nøkternt nivå, tilpasset den generelle velferdsutviklingen og lokalsamfunnet tjenestemottakeren er en del av. Livsoppholdsbegrepet er altså et dynamisk begrep. Hva som er et forsvarlig livsopphold, vil variere ut fra personlige forhold, som familiesituasjon, husstandens størrelse, bosted, bosituasjon, alder og helse. Hvis tjenestemottakeren har barn, skal det tas særlige hensyn til deres behov. Barn og unge skal sikres en trygg oppvekst og kunne delta i alminnelige skole- og fritidsaktiviteter, uavhengig av om foreldrene har en vanskelig økonomi. Dette innebærer at utgifter til barn og unge kan være del av livsoppholdet, selv om tilsvarende utgifter for voksne ikke er det.

Økonomisk sosialhjelp er det siste økonomiske sikkerhetsnettet. En person i en nødssituasjon kan derfor ikke avvises, og en søknad kan ikke avslås med den begrunnelse at vedkommende kan henvende seg til familie, venner, veldedighetstilbud eller lignende. Saksbehandlingstiden og vurderingen av hvilke opplysninger som er nødvendige for saken, må tilpasses den enkeltes situasjon og hva det søkes om stønad til. For eksempel må søknaden vurderes raskt i en nødssituasjon, ofte samme dag som den er mottatt. Hvilke opplysninger som er nødvendige, må begrenses til den konkrete situasjonen.

Hvis en søknad om stønad til livsopphold avslås, skal det vurderes om stønad i særlige tilfeller likevel kan innvilges etter sosialtjenesteloven § 19. Bestemmelsen skal fange opp ulike behov for økonomisk hjelp som ikke dekkes gjennom stønad til livsopphold. Stønad i særlige tilfeller skal bidra til å øke muligheten for å realisere lovens målsettinger for den enkelte, etter en konkret og individuell vurdering. I vurderingen skal det tas hensyn til om tjenestemottakerens livssituasjon er blitt, eller står i fare for å bli, så vanskelig at vedkommende ikke kommer videre uten hjelp.

Brukermedvirkning og innhenting av opplysninger

Det er et sentralt prinsipp i sosialt arbeid at tjenestetilbudet så langt det er mulig skal utformes med utgangspunkt i tjenestemottakerens behov og ønsker. Dette har sammenheng med lovens mål om hjelp til selvhjelp. Retten til brukermedvirkning kommer

til uttrykk i § 42 om plikten til å rådføre seg med tjenestemottaker og § 43 om innhenting av opplysninger.

Ved vurderingen av en søknad om økonomisk stønad skal opplysninger som er relevante for søknaden dokumenteres i tilstrekkelig grad. Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med tjenestemottakeren eller slik at vedkommende har kjennskap til innhentingene.

I saker som gjelder tjenester kan kommunen kreve opplysninger fra andre offentlige organer, og dessuten organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Har tjenestemottakeren ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelsene som gjelder for avgiverorganet. Uten hinder av taushetsplikten kan kommunen innhente nødvendige opplysninger fra Folkeregisteret i saker som gjelder tjenester etter loven.

2.2 Refusjon etter sosialtjenesteloven § 26

Dersom en mottaker av økonomisk sosialhjelp senere får innvilget en folketrygdytelse for samme periode og med samme formål som sosialhjelpen er innvilget for, kan kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen, hvis den ønsker, kreve refusjon i beløpet som skal etterbetales fra staten i arbeids- og velferdsforvaltningen (Arbeids- og velferdsetaten). Tilsvarende refusjonsadgang gjelder for ytelser etter lovene om krigspensjonering 13. desember 1946 nr. 21 og 22. Er stønadsmottakeren gift, kan det kreves refusjon også hos ektefellen, så fremt stønaden er kommet ektefellen til gode. Dette følger av sosialtjenesteloven § 26. Loven gir ikke adgang til å kreve refusjon direkte fra tjenestemottakeren. I sosialtjenesteloven § 51 a tredje ledd er det gitt hjemmel til at "[d]epartementet kan gi forskrift om midlertidige unntak fra bestemmelsen i § 26 om refusjon i ytelser fra folketrygden m.m.". Hjemmelen er benyttet i midlertidig forskrift 20. mai 2020 nr. 1029 om forskudd på dagpenger for å avhjelpe konsekvensene av covid-19.

Avgjørelsen om å kreve refusjon er et enkeltvedtak, som kan påklages til statsforvalteren. Kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen må følge de kravene til saksbehandling som følger av regelverk og uskrevne normer om god forvaltningsskikk. I Arbeids- og velferdsdirektoratets rundskriv, Hovednummer 35, til sosialtjenesteloven gis det uttrykk for at kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen og Arbeids- og velferdsetaten bør samarbeide og ha rutiner slik at refusjonsadgangen ivaretas, se punkt 4.26.2.2. Det er redegjort for de mest sentrale saksbehandlingsreglene som skal følges og dessuten gitt forslag om hvordan kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen kan gå frem for å sikre refusjonsadgangen. Saksbehandling knyttet til refusjonskrav innebærer blant annet informasjon og varsler mellom involverte parter og organer, det vil si tjenestemottakeren, kommunen og Arbeids- og velferdsetaten, med krav til innhold og frister.

2.3 Tiltak på sosialtjenesteområdet i pandemisituasjonen

I en unntakssituasjon med pandemi og stor pågang hos arbeids- og velferdsforvaltningen må ressursene brukes mest mulig effektivt, samtidig som loven fortsatt skal følges. Med

utgangspunkt i dette har Arbeids- og velferdsdirektoratet og Statsforvalteren i Trøndelag i samarbeid utarbeidet en veileder for behandling av saker om økonomisk stønad under pandemien med anbefalinger for hva som vil være godkjent praksis innenfor dagens regelverk¹. NAV-kontorene kan ta flere grep for å redusere arbeidsbelastningen og fortsatt gi forsvarlige tjenester. Kravet til forsvarlighet er dynamisk og tilpasses samfunnsforholdene. Veilederen er et praktisk verktøy for å hjelpe ansatte ved NAV-kontorene med å ivareta retten til økonomisk stønad. Det understrekes i veilederen at kravene til dokumentasjon bør lempes på for at NAV-kontorene skal ha tid til å fatte vedtak om og utbetale livsoppholdsytelser, samt følge opp de som trenger det mest. Det fremgår at det er viktig at NAV-kontoret har tillit til de opplysningene brukerne legger frem, for å spare kontorene for mye arbeid knyttet til innhenting og kontroll. Det vil si at NAV-kontoret i større grad enn ellers må basere seg på kjent informasjon og egenerklæringer.

I veilederen understrekes det at NAV-kontoret også i en unntakstilstand må ha en beredskap for og sosialfaglig oppfølging av de personene som trenger det mest. NAV-kontoret må prioritere å bistå de som blir vurdert som de mest sårbare brukerne. NAV-kontoret må opprettholde kontakten med det øvrige hjelpeapparatet og finne gode løsninger for de svakeste i samarbeid med eksempelvis barnevern, enheter for psykisk helse og rus i kommunen. I denne pandemisituasjonen er det flere som kommer til å få utfordringer knyttet til sin privatøkonomi. Det er viktig at NAV-kontorene holder fokus på å veilede brukerne om økonomi, og hvilke grep som kan tas nå for å unngå økonomiske vansker senere.

Digitale innbyggertjenester – sosiale tjenester i NAV (Digisos) er et samarbeid mellom KS, kommuner og Arbeids- og velferdsdirektoratet. For å håndtere forventet økt trykk på sosialhjelp som følge av koronapandemien, ble det våren 2020 også utviklet nye digitale løsninger for søknad om sosialhjelp i Digisos. Denne er nå gjort tilgjengelig for alle landets kommuner.

2.4 Sosialtjenesteloven § 51 a

Kort tid etter utbruddet av covid-19-pandemien fikk sosialtjenesteloven tilføyd en ny bestemmelse, § 51 a, ved lov 27. mars 2020 nr. 10. Bestemmelsen gjelder etter ordlyden ved utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig sykdom, jf. første ledd. I lys av overskriften, som gjelder allmennfarlig smittsom sykdom, legger departementet til grunn at hensikten var å inkludere ordet smittsom i første ledd. Ved tilføydelsen ga bestemmelsen hjemmel for departementet til å gi forskrift om midlertidige bestemmelser om økonomisk stønad uten hensyn til økonomisk behovsprøving til selvstendig næringsdrivende og frilansere som mister inntekt fordi kontrakter og oppdrag ikke kan gjennomføres som følge av situasjoner som nevnt i første ledd. Hjemmelen er ikke brukt.

Ved lov 15. april 2020 nr. 19 ble sosialtjenesteloven § 51 a endret, og departementet fikk hjemmel til å fastsette forskrift med midlertidige unntak fra bestemmelser om bruk av

¹ [Koronavirus – veileder for behandling av saker om økonomisk stønad under pandemien - nav.no](https://nav.no/veileder-for-behandling-av-saker-om-okonomisk-stonad-under-pandemien)

vilkår etter §§ 20 og 20 a for økonomisk stønad og unntak fra bestemmelsene i §§ 29 til 40 om kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad. Midlertidig forskrift 8. mai 2020 nr. 966 om unntak fra sosialtjenesteloven § 20, § 20a og § 29 til § 40 er fastsatt i medhold av denne bestemmelsen.

Det ble videre gitt hjemmel til å kunne fastsette forskrift om midlertidige unntak fra bestemmelsen i § 26 om refusjon i ytelser fra folketrygden m.m. Denne hjemmelen er brukt ved fastsettelsen av midlertidig forskrift 20. mai 2020 nr. 1029 om forskudd på dagpenger for å avhjelpe konsekvensene av covid-19. Dette innebærer at kommunen ikke kan kreve refusjon i forskudd på dagpenger fra Arbeids- og velferdsetaten.

2.5 Midlertidig ordning for selvstendig næringsdrivende og frilansere som mister inntekt på grunn av koronautbruddet

Mange selvstendig næringsdrivende og frilansere har mistet inntekter som følge av koronautbruddet, og har ikke rett til dagpenger etter folketrygdloven kap. 4. Det er derfor etablert en midlertidig ordning for å kompensere tapet av inntekt måned for måned.

Midlertidig forskrift om kompensasjonssystem for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19 ble vedtatt 8. april 2020, med hjemmel i koronaloven. Forskriften ble forlenget til og med 27. mai 2020, men ble opphevet som følge av at koronaloven opphørte å gjelde. Ordningen ble videreført ved midlertidig lov 12. juni 2020 nr. 62 om kompensasjonssystem for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19 som igjen ble avløst av ny, likelydende midlertidig lov 5. mars 2021 nr. 5. Denne loven gjelder til 1. oktober 2021.

Den midlertidige ordningen kompenserer for inntektstap på grunn av koronautbruddet. Kompensasjonssystemet gis med 60 prosent av inntektstapet inntil 6 G. Utbetalingene er basert på opplysninger om tidligere inntekter og inntektstap for måneden det søkes for.

2.6 Ordningen med forskudd på dagpenger

Forskudd på dagpenger er en ordning som skal sikre arbeidsledige eller permitterte inntekt i påvente av svar på søknaden om dagpenger, når saksbehandlingstiden er uvanlig lang, jf. midlertidig forskrift 20. mai 2020 nr. 1029 om forskudd på dagpenger for å avhjelpe konsekvensene av covid-19. Forskuddet gis med 60 prosent av dagpengegrunnlaget, justert for oppgitt ledighets- eller permitteringsgrad, og utbetales for en måned av gangen, inntil dagpengesøknaden er behandlet. Det må derfor søkes på nytt hver måned med behov for et forskudd. Utbetalt forskudd skal tilbakebetales, bl.a. ved trekk i de ordinære dagpengeutbetalingene.

3 Departementets vurdering og forslag

3.1 Innledning og formål

Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven er samfunnets siste økonomiske sikkerhetsnett og dermed essensiell for mottakerne. Det overordnede hensynet i en hjemmel i sosialtjenesteloven for å gi midlertidige bestemmelser ved utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom bør derfor være å ha beredskap for å sikre at utbetaling av økonomisk stønad til personer som har rett til det, kan skje uten kritiske forsinkelser, også i en unntakssituasjon. Gjeldende forskriftshjemmel i § 51 a fjerde ledd i sosialtjenesteloven, som ble vedtatt i mars i fjor, er utformet for et spesifikt, smalt anvendelsesområde og er ikke brukt. Den bør derfor uansett endres.

Ved starten av pandemien ble det raskt utarbeidet en veileder for behandling av saker om økonomisk stønad under pandemien for å sikre at kommunenes saksbehandlingsressurser blir brukt mest mulig effektivt i en unntakssituasjon. Både denne og digitale løsninger for søknad om økonomisk sosialhjelp i Digisos, som ble tatt i bruk av de fleste kommuner i løpet av våren 2020, er viktige tiltak for å legge til rette for at kommunen både kan sikre utbetaling av ytelser uten for store forsinkelser og samtidig fortsatt følge opp de som trenger det mest. Så langt har det under pandemien ikke vært en problematisk økning i antallet sosialhjelpssøknader. Disse tiltakene har dermed så langt vært tilstrekkelige på sosialtjenesteområdet.

Utviklingen av pandemien har imidlertid vist at situasjonen raskt endres. Det kan for eksempel skje at kommunene plutselig må håndtere en stor økning i saksmengden. Dette kan skyldes at mange samtidig mister inntekt, eller hvis det oppstår svikt i utbetalingen av ytelser i arbeids- og velferdsforvaltningen. Pandemisituasjonen kan dessuten i seg selv medføre at saksbehandlingskapasiteten blir redusert. Departementet mener derfor at det av beredskapshensyn er fornuftig å sørge for at sosialtjenesteloven har en forskriftshjemmel som er innrettet for å møte behov som en ser for seg kan oppstå under pandemien og som ikke kan løses i en veileder eller ved andre tiltak innenfor gjeldende regelverk.

Sosialtjenesteloven § 51 a gjelder ved utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom. Lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven) § 1-3 definerer blant annet "allmennfarlig smittsom sykdom" og "alvorlig utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom". Det kan vurderes om sosialtjenesteloven § 51 a fortsatt bør være tilknyttet definisjoner i smittevernloven, eventuelt en annen av definisjonene, eller om det er bedre å bruke andre begreper. Departementet mener imidlertid at det er bedre å ta opp slike spørsmål på et senere tidspunkt, etter at pandemien er tilbakelagt, enn å gjøre det under pandemien. Dette vil gi et bedre utgangspunkt for å utforme varige beredskapshjemler. Det vises også til at lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 25-16 bruker tilsvarende begrep som sosialtjenesteloven § 51 a, det vil si "allmennfarlig smittsom sykdom". Departementet foreslår derfor ingen endringer på dette punktet nå.

3.2 Utforming av forskriftshjemmel

Departementet mener forskriftshjemmelen i sosialtjenesteloven § 51 a fjerde ledd bør ta utgangspunkt i et behov for raskt å kunne håndtere en uvanlig stor saksmengde, samtidig som tjenestemottakernes umiddelbare livsoppholdsutgifter dekkes. Forskriftshjemmelen bør muliggjøre enda mindre ressurskrevende saksbehandling for kommunene, enn det som kan gjøres i en veileder. I samråd med Arbeids- og velferdsdirektoratet har departementet vurdert hvilke endringer som bør gjøres i regelverket for å gi slik beredskap.

En betingelse for å gi midlertidig forskrift om økonomisk stønad i medhold av § 51 a fjerde ledd, er at det foreligger en situasjon med utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom. Det følger av bestemmelsens første ledd, sammenholdt med overskriften. Departementet foreslår at bestemmelsen dessuten innrettes slik at midlertidig forskrift om økonomisk stønad kan gis med mål om å sikre utbetaling av økonomisk stønad uten for stor forsinkelse som følge av en slik situasjon. I dette ligger det en forutsetning om at det i den aktuelle situasjonen må vurderes å være fare for at kommunene ikke vil klare å utbetale økonomisk sosialhjelp så raskt som mottakerne har behov for det, hvis det ikke gis særlige regler. Formålet med forskriften skal altså være å gi nødvendige regler for å avhjelpe alvorlige kapasitetsutfordringer i kommunen i en aktuell situasjon med allmennfarlig smittsom sykdom. Hensynet til stønadsmottakerne, og deres behov for utbetaling av stønad i tide, skal ligge til grunn for forskrifter som gis etter bestemmelsen.

For å kunne håndtere et svært stort omfang av søknader på samme tid bør det i tillegg hjemles en adgang til å gi forskudd på økonomisk sosialhjelp, så langt det passer etter mønster av midlertidig forskrift 20. mai 2020 nr. 1029 om forskudd på dagpenger for å avhjelpe konsekvensene av covid-19. Det kan bli behov for en slik forskuddsordning hvis utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom medfører så store kapasitetsutfordringer at forenklet saksbehandling ikke er tilstrekkelig for å sikre utbetaling av økonomisk stønad uten for store forsinkelser. Et forskudd vil da være et bidrag til dekning av de mest nødvendige utgiftene for den som har søkt om økonomisk stønad. Det vil måtte utmåles på grunnlag av fremlagte og tilgjengelige opplysninger og avregnes mot senere utmålt økonomisk stønad. Departementet presiserer at det ikke foreslås noen åpning for å gjøre unntak fra sosialtjenesteloven § 23 om tilbakebetaling ved uriktige opplysninger. Det betyr at stønad bare kan kreves tilbakebetalt hvis betingelsene i denne bestemmelsen er oppfylt.

For å legge til rette for enkel og effektiv saksbehandling, samtidig som det også sikres en viss kontroll av opplysningene i saken, er det hensiktsmessig å åpne for tilgang til innhenting og bruk av opplysninger fra offentlige registre om ytelser og stønader. Dette er opplysninger som kan indikere om eller i hvilket omfang søkeren er berettiget til økonomisk stønad og som derfor er relevante for saksbehandlingen. Departementet legger til grunn at det ikke er en uforholdsmessig ulempe for søkeren at kommunen har tilgang til slike opplysninger. I den forbindelse vises det til at forskriftene bare vil settes i kraft dersom det i en kritisk situasjon er nødvendig for å sikre at kommunen får gjennomført utbetaling av stønad til dekning av livsopphold.

Opplysninger om ytelser og stønader fra den statlige Arbeids- og velferdsetaten er relevante i vurderingen av søknader om økonomisk stønad til livsopphold. Lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven) § 8 regulerer gjensidig bistand mellom Arbeids- og velferdsetaten og sosialtjenesten. I tredje ledd fremgår det at opplysninger om stønadssaker, ytelsessaker og arbeidsforhold kan gis uten hinder av taushetsplikt. Departementet mener det er en fordel at det fremgår tydelig av forskriftshjemmelen at det kan gis forskrift som tillater at kommunen innhenter og bruker opplysninger om ytelser og stønader fra Arbeids- og velferdsetaten.

I henhold til forslaget kan det i forskrift gis nærmere regler om saksbehandlingen. Videre kan saksbehandlingsregler i sosialtjenesteloven fravikes. Forvaltningsloven har allerede en viss åpning for å gi bestemmelser som fraviker enkelte saksbehandlingsregler i loven, se omtale nedenfor om utkast til forskrifter. I og med at målet med forskriften skal være å sikre utbetaling av økonomisk stønad uten for stor forsinkelse i en kritisk situasjon, er det behov for regler som forenkler saksbehandlingen. Samtidig vil lovens krav om at tjenester skal være forsvarlige fortsatt gjelde. Innenfor disse rammene kan midlertidige saksbehandlingsregler gis. Dette kan for eksempel være regler om vedtakslengde og hvilken dokumentasjon som kreves. Det kan også være at det er nødvendig å gi pålegg om prioriteringer i en kritisk situasjon.

En forskuddsordning vil ha som mål å sikre umiddelbar hjelp til det mest nødvendige til den som etter en forenklet, foreløpig vurdering vurderes å ville ha krav på økonomisk stønad. Søknaden om økonomisk stønad vil bli behandlet på et senere tidspunkt, og vil da fastslå om søkeren har rett til stønad. Etter departementets vurdering vil det være størst behov for å gjøre unntak fra saksbehandlingsregler innenfor forskuddsordningen, særlig hvis behandlingen automatiseres. Departementet mener dette kan være nødvendig. Når den endelige avgjørelsen av søknaden følger tilnærmet ordinære saksbehandlingsregler, vil stønadsmottakeren kunne sikres en forsvarlig tjeneste i en kritisk unntakssituasjon som følge av utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom.

I tilfelle det blir ønskelig å utrede om en forskuddsordning kan være en teknisk løsning, med digital søknad og helautomatisk saksbehandling og utbetaling, foreslår departementet at det kan gis forskrift om automatisert behandling av søknader om forskudd på økonomisk stønad. Forslaget til slik hjemmel er utformet med utgangspunkt i NAV-loven § 4 a andre ledd med tilhørende forskrift, som gir Arbeids- og velferdsetaten hjemmel til å treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger.

For at helautomatiserte avgjørelser skal være tillatt, stiller EUs personvernforordning artikkel 22 nr. 2 bokstav b krav om at det fastsettes egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser. Departementet foreslår at det gis utfyllende bestemmelser i en eventuell forskrift som tillater automatisert behandling, med utgangspunkt i den konkrete utformingen av forskriften, se punkt 3.3.

Et særtrekk ved sosialtjenesteloven er at avgjørelser om rett til tjenester etter loven gjøres etter en vurdering av svært skjønnsmessige kriterier. Sosialtjenesteloven § 43 a om behandling av personopplysninger har i dag derfor ingen hjemmel for automatisert

saksbehandling. Forskuddsordningen, som er tenkt som et tiltak i krisesituasjoner, skiller seg fra dagens regler på dette punktet. Forskuddet er etter forslaget en økonomisk ytelse som vil bli innvilget etter en forenklet og relativt skjematisk vurdering av de opplysningene som er tilgjengelige og som blir lagt fram i saken. En avgjørende forskjell mellom et forskudd og de ordinære tjenestene etter loven, er dessuten at forskuddet er nettopp et forskudd og en foreløpig utbetaling. Avgjørelsen om forskudd vil altså ikke avgjøre endelig hvilken rett søkeren har til økonomisk stønad etter loven. Det er heller ikke foreslått å utvide adgangen til å kreve at for mye utbetalt i forskudd blir betalt tilbake. Det betyr at det er en betingelse for tilbakebetalingsplikt at det med forsett eller grov uaktsomhet er gitt uriktige opplysninger. Slik sett er det vanskelig å se at automatisert behandling av en søknad om forskudd skulle innebære noen uforholdsmessig risiko eller ulempe for mottakeren. Særlig holdt opp mot alternativet, som kan være kritisk lang saksbehandlingstid for søknader om dekning av livsoppholdsutgifter, vurderer departementet at automatisering vil kunne være både nødvendig og forsvarlig i en gitt situasjon.

Automatiserte avgjørelser kan etter forordningen ikke bygge på særlige kategorier av personopplysninger (for eksempel helseopplysninger), med mindre behandlingen er nødvendig av hensyn til "viktige allmenne interesser" etter artikkel 9 nr. 2 bokstav g, og det er innført egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter, friheter og berettigede interesser, jf. artikkel 22 nr. 4.

Sosialtjenesten er generelt i stor grad i befatning med sensitive personopplysninger i forbindelse med saker om tjenester etter loven. Departementet utelukker ikke at det innenfor en forskuddsordning kan være nødvendig å behandle helseopplysninger, og foreslår derfor at forskriftshjemmelen åpner for det. Det legges til grunn at det å sikre utbetaling av økonomisk stønad uten for stor forsinkelse som følge av utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom omfattes av "viktige allmenne interesser".

I dag åpner sosialtjenesteloven § 51 a fjerde ledd for å gi forskrift med unntak fra behovsprøving ved utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom, men bare for selvstendig næringsdrivende og frilansere. Innenfor sosialtjenesteloven er det allerede gode muligheter for å hensynta spesielle behov hos den enkelte, også i unntakssituasjoner. Departementet mener loven er tilstrekkelig fleksibel her og at det ikke er behov for å videreføre et element om unntak fra behovsprøving i bestemmelsen, verken for selvstendig næringsdrivende og frilansere eller andre grupper som har tapt inntekt som følge av utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom. Det antas heller ikke at unntak fra behovsprøving er administrativt besparende for kommunens saksbehandling. Tvert imot vil innføring av nye kriterier for rett til økonomisk stønad kunne være kompliserende og kreve mer tid.

I utkast til nytt femte ledd er det foreslått å regulere hvor lenge forskrifter gitt med hjemmel i § 51 a kan gis virkning. Det er foreslått at forskrift gitt med hjemmel i andre ledd (unntak fra bestemmelser om kvalifiseringsprogram og vilkår) kan gis virkning så lenge utbruddet eller faren for utbrudd er til stede. Forskrift gitt med hjemmel i tredje og fjerde ledd (hhv. refusjon og økonomisk stønad) kan også gis virkning så lenge arbeids-

og velferdsforvaltningen har uvanlig høy saksinngang eller lang saksbehandlingstid på grunn av utbruddet eller faren for utbrudd.

Loven bør åpne for at forskriftene bare skal gjelde i de delene av landet der det er behov for unntaksregler. Departementet foreslår derfor i nytt femte ledd at det i forskrift kan fastsettes at forskrift med hjemmel i tredje og fjerde ledd (forskrift om unntak fra § 26 om refusjon og forskrift om økonomisk stønad) bare skal gjelde i deler av landet. Det kan vurderes om tilsvarende bør gjelde for forskrift med hjemmel i andre ledd (om vilkår og kvalifiseringsprogram), men departementet har ikke vurdert endringer på dette punktet nå.

I § 51 a første ledd er det foreslått at ordet *smittsom* føyes til, slik at det lyder allmennfarlig smittsom sykdom, som i overskriften. Overskriften foreslås endret, slik at bestemmelsen ikke gjelder unntak, men bestemmelser ved allmennfarlig smittsom sykdom.

Se utkast til endring av sosialtjenesteloven § 51 a.

3.3 Tentative forslag til forskrifter

De to utkastene til mulig aktuelle forskrifter er utarbeidet på bakgrunn av det som antas å kunne være aktuelle behov under en pandemi, hvis det blir uvanlig stor saksmengde og begrenset saksbehandlingsskapasitet. Det er likevel ikke slik at det er behov for å fastsette og sette i kraft disse forskriftene i dagens situasjon. Grunnen til at de sendes på høring nå, er at det av beredskapshensyn vurderes som fornuftig å ha utredet mulig regulering med utgangspunkt i følgende to hensyn, som antas å kunne gjøre seg gjeldende under en pandemi:

- Forenklet saksbehandling av søknader om økonomisk sosialhjelp i kommunen
- Rask inntektssikring til potensielt store grupper stønadsmottakere

Den ene forskriften åpner for forenklet innhenting og vurdering av opplysninger og dokumentasjon. Dette antas å redusere saksbehandlingstiden betydelig.

Den andre forskriften hjemler adgang til å utbetale forskudd på økonomisk stønad og er langt på vei utarbeidet etter mønster av midlertidig forskrift 20. mai 2020 nr. 1029 om forskudd på dagpenger for å avhjelpe konsekvensene av covid-19.

Det følger av forvaltningsloven § 17 første ledd første punktum at forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Hvordan opplysninger i en søknad om økonomisk stønad skal dokumenteres, vurderes individuelt, ut fra tjenestemottakerens situasjon og konkret ut fra opplysningen det gjelder. Felles i forslaget til forskrifter er at det slås fast at opplysninger som er nødvendige for behandling av en søknad om henholdsvis økonomisk stønad og forskudd, utover opplysninger kommunen får dokumentert på annen måte, kan anses dokumentert på grunnlag av en egenerklæring fra søkeren. Bestemmelsen skal fjerne eventuell tvil om hva som er tilstrekkelig dokumentasjon. At kommunen i hver sak slipper både arbeidet med å vurdere dokumentasjonsbehovet og selve innhenting, ventes å kunne spare kommunen for betydelige ressurser. Departementet har vurdert om det kan være behov for å pålegge

kommunen å legge egenerklæringer til grunn, men antar at det vil være tilstrekkelig at det reguleres en tydelig adgang til dette. Departementet mener uansett at kommunen må ha anledning til å kreve at tjenestemottakeren fremlegger dokumentasjonen utover egenerklæring, hvis det vurderes som nødvendig og kommunen har kapasitet til slik innhenting. Hvis det skulle være aktuelt å utforme bestemmelsen som et pålegg om bruk av egenerklæringer, mener departementet altså at denne måtte åpne for at det kan gjøres unntak.

I forskriftene er det videre lagt opp til at kommunen skal kunne bruke nødvendige opplysninger om ytelser og stønader fra Arbeids- og velferdsetaten og fra A-ordningen/A-inntekt for å behandle søknader om økonomisk stønad og forskudd. Kommunen har i saker som gjelder tjenester etter loven allerede tilgang til nødvendige opplysninger i Folkeregisteret, jf. loven § 43 tredje ledd. Dette er sentrale kilder til opplysninger som kan indikere om søkeren er berettiget til økonomisk stønad, samtidig som det sparer kommunen for saksbehandlingsressurser. Slik innhenting bryter i prinsippet med tanken om brukermedvirkning som ligger til grunn for sosialtjenesteloven § 43 første ledd. Disse kildene vurderes imidlertid ikke å gi kommunen tilgang til flere opplysninger enn det som er relevant for saksbehandlingen eller opplysninger det er en uforholdsmessig ulempe for søkeren at kommunen har tilgang til. I den forbindelsen vises det dessuten til at forskriftene bare vil settes i kraft dersom det i en kritisk situasjon er nødvendig for å sikre at kommunen får gjennomført utbetaling av stønad til dekning av livsoppholdsutgifter.

En adgang for kommunen til å kreve refusjon etter sosialtjenesteloven § 26 i etterbetalte ytelser fra folketrygden, ville være administrativt krevende å håndtere for både kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen og Arbeids- og velferdsetaten, i en situasjon der saksbehandlingskapasiteten generelt er under stort press. Det fremstår derfor som svært lite praktisk at dagens hjemmel for refusjon skal benyttes i en pandemisituasjon som har utløst et behov for å iverksette forskrifter med hjemmel i § 51 a fjerde ledd. På bakgrunn av dette er det foreslått at refusjonsadgangen i sosialtjenesteloven § 26 ikke skal gjelde, se forslag til § 4 i forskrift om forenklet behandling og § 8 i forskrift om utbetaling av forskudd.

I begge forskriftene er det tatt høyde for at situasjonen kan variere i ulike deler av landet. Det er derfor tenkt at det geografiske virkeområdet kan være begrenset til deler av landet, for eksempel slik at forskriften gjelder i et utvalg kommuner.

I forskriften om forenklet søknadsbehandling § 3 andre ledd er det foreslått at kommunen som hovedregel bør fatte vedtak for minimum én måned.

Nærmere om forskrift om forskudd på økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven for å avhjelpe konsekvensene av allmennfarlig smittsom sykdom

Den som har søkt om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven, kan i henhold til utkastet til midlertidig forskrift få utbetalt et forskudd på stønad mens søknaden er til behandling. Forskuddet utbetales for inntil én måned fra den datoen det er søkt om forskudd. Det kan innvilges nytt forskudd for nye perioder så lenge en søknad om økonomisk stønad er til behandling.

Departementet foreslår at en søknad om forskudd skal kunne avslås i enkelte tilfeller. For det første mener departementet at det ofte vil være bedre å utbetale ordinær økonomisk stønad til langtidsmottakere av sosialhjelp, når mottakerens behov sannsynligvis ikke er endret. Disse søknadene antas å være relativt enkle å behandle, samtidig som det vil kunne være en ulempe å utbetale et forskudd, ettersom en slik søknad undergis en mer skjematisk behandling og nivået derfor vil kunne avvike fra det ordinære stønadsbeløpet. Det foreslås derfor at det *kan* være en avslagsgrunn at søkeren har mottatt økonomisk stønad med likt eller tilnærmet likt beløp de siste månedene og behovet sannsynligvis ikke er endret. Departementet foreslår at dette kan gjelde den som har mottatt stønad i tre måneder eller mer, men er åpen for at antallet måneder kan være et annet.

Videre kan det være avslagsgrunn at det framstår som rimelig klart at søkeren ikke har krav på økonomisk stønad til livsopphold. Dessuten kan en søknad om forskudd avslås når søknaden om økonomisk stønad er ferdig behandlet eller forventes ferdig behandlet innen kort tid.

Departementet antar at det vil kunne oppstå behov for å gi føringer til kommunene om hvilke søknader om økonomisk stønad som skal prioriteres i saksbehandlingen, men har ikke lagt det inn i dette utkastet til forskrift. Det bemerkes at dette er vurderinger som kommunen uansett må gjøre fortløpende. Blant annet vil det ofte være riktig å prioritere behandlingen av en søknad om økonomisk stønad fra den som har fått avslag på en søknad om forskudd, ikke minst for at vedkommende skal kunne klage på et eventuelt avslag på søknaden om stønad.

Departementet foreslår at forskuddet skal utmåles med utgangspunkt i statens veiledende satser, basert på enkle spørsmål til søkeren (dokumentert ved egenerklæring) og oppslag i registre. Dersom de tilgjengelige opplysningene viser at søkeren har lavere livsoppholdsutgifter enn satsen, eller selv kan dekke deler av livsoppholdsutgiftene, vil tilsvarende lavere forskudd bli utbetalt. Dette vil for eksempel være tilfellet der søkeren har noe inntekt og søker om supplerende økonomisk stønad til denne inntekten. Med tilgjengelige opplysninger menes de opplysningene som kommunen faktisk har. Forskriften § 5 andre ledd er altså ikke ment å regulere hvilke opplysninger eller hvilken dokumentasjon kommunen kan eller skal innhente.

Dersom det er søkt om forskudd for en kortere periode enn én måned, reduseres forskuddet forholdsmessig.

De statlige veiledende satsene for økonomisk stønad inkluderer ikke boutgifter og andre utgifter som varierer mye. Departementet ser at den som har søkt om forskudd også vil ha behov for dekning av boutgifter. I denne forskriften er det et mål å gjøre saksbehandlingen så enkel som mulig, med mest mulig standardiserte beløp. Det lar seg ikke gjøre å fastsette en standardisert sats til dekning av alle boutgifter, fordi de varierer mye, også innad i kommuner. Utbetaling av forskudd er ment å være en umiddelbar, foreløpig hjelp i en kritisk situasjon, og departementet foreslår derfor at det i forskriften fastsettes et tak for hvilken dekning av boutgifter som kan gis i form av forskudd på sosialhjelp. Dette vil være nødvendig for å muliggjøre tilstrekkelig forenklet saksbehandling, og eventuelt automatisert saksbehandling. Inntil søknaden om økonomisk stønad er vurdert, bør

søkeren ta kontakt med kreditorer og kanskje uansett søke å redusere utgiftene sine. Departementet vil vurdere nærmere hvordan forskudd til boutgifter kan reguleres og hvilket nivå et eventuelt tak for boutgifter minimum bør ha for å være til en viss hjelp i en kritisk situasjon. Taket bør likevel antakelig ikke være høyere enn gjennomsnittlige behov.

Det foreslås at kommunen kan unnlate å begrunne et forskuddsvedtak og at vedtaket ikke trenger å være skriftlig, jf. forvaltningsloven §§ 23 og 24 fjerde ledd første punktum. Søkeren kan dessuten underrettes om vedtaket gjennom utbetalingen av forskuddet, eventuelt gjennom informasjon i en digital søknadsløsning, jf. forvaltningsloven § 27 første ledd femte punktum. Vedtak om forskudd skal i henhold til forslaget heller ikke kunne påklages, jf. forvaltningsloven § 28 fjerde ledd. Disse unntakene fra alminnelige saksbehandlingsregler vurderes som nødvendige i en kritisk situasjon. Departementet understreker at dette bare vil gjelde for forskuddsvedtaket, og ikke for den endelige vurderingen av søknaden om økonomisk stønad.

Når søknaden om økonomisk stønad er behandlet, og det viser seg at stønaden utgjør et høyere beløp enn forskuddet som er utbetalt for samme periode, vil stønadsmottakeren i henhold til forslaget få utbetalt differansen. Utbetalt forskudd kan bare kreves tilbakebetalt hvis betingelsene i loven § 23 er oppfylt, det vil si når det er gitt uriktige opplysninger eller opplysninger er fortiet og det er gjort med forsett eller grov uaktsomhet.

Det kan eventuelt utredes om en forskuddsordning kan være en automatisert løsning. For det tilfellet at en slik løsning utvikles, er det foreslått i forskriften her at kommunen skal kunne treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Det er presisert at behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger og at den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen om forskudd.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

En situasjon med u håndterlig stort tilfang av søknader om økonomisk sosialhjelp ved utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom vil i seg selv ha økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene. Forslaget her skal gi mulighet for forenklet saksbehandling og dermed bidra til å redusere administrative konsekvenser for kommunen dersom en slik situasjon skulle oppstå. Sann sett medfører forslaget en besparelse sammenlignet med hva kostnadene ville vært under slike omstendigheter.

Det åpnes ikke for unntak fra kriterier for rett til stønad. Stønadsutbetaling antas derfor i utgangspunktet ikke å øke som følge av forslaget. Dersom senere utmålt stønad er mindre enn utbetalt forskudd, kan imidlertid forskudd bare kreves tilbake ved uriktige eller fortiede opplysninger. Dette kan isolert sett gi noe økt stønadsutbetaling. Men ettersom det blant annet tas sikte på at taket for boutgifter i forskuddsordningen settes relativt lavt, antas det ikke at stønadsutbetalingen i sum vil øke som følge av begrenset adgang til å

kreve tilbakebetaling. At kommunen fratas adgang til å kreve refusjon i etterbetalt trygd i henhold til sosialtjenesteloven § 26, er nødvendig for å spare arbeids- og velferdsforvaltningen for administrative konsekvenser, men det øker sosialhjelpskostnadene og fører til at noen mottakere får både trygd og økonomisk sosialhjelp for samme periode.

Å endre forskriftshjemmelen vil ikke ha økonomiske konsekvenser i seg selv. Det vil bare bli fastsatt og tre i kraft forskrifter i medhold av bestemmelsen hvis det skulle oppstå en unntakssituasjon som gjør det nødvendig. Økonomiske og administrative konsekvenser, herunder for kommunesektoren, vil bli vurdert dersom forskriftshjemmelen tas i bruk.

5 Utkast til regelverksendringer

5.1 Utkast til lovendring

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester skal § 51 a overskriften, første, fjerde og nytt femte ledd lyde:

§ 51 a Forskrifter om *bestemmelser* ved allmennfarlig smittsom sykdom mv.

Bestemmelsen i denne paragrafen gjelder ved utbrudd eller fare for utbrudd av allmennfarlig *smittsom* sykdom.

Departementet kan gi *midlertidig* forskrift for å sikre utbetaling av økonomisk stønad uten for stor forsinkelse som følge av situasjon som nevnt i første ledd, *herunder om forskudd på økonomisk stønad. Forskriften kan tillate innhenting og bruk av opplysninger om ytelser og stønader fra Arbeids- og velferdsetaten og offentlige registre, herunder opplysninger som ellers er taushetsbelagt. Forskriften kan gi nærmere regler om saksbehandlingen og fravike saksbehandlingsregler i loven her. I forskrift om forskudd på økonomisk stønad kan det fastsettes at kommunen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, og det kan fastsettes nærmere regler om bruk av automatisert behandling.*

Forskrift gitt med hjemmel i andre ledd kan gi virkning så lenge utbruddet eller faren for utbrudd er til stede. Forskrift gitt med hjemmel i tredje og fjerde ledd kan også gi virkning så lenge arbeids- og velferdsforvaltningen har uvanlig høy saksinnngang eller lang saksbehandlingstid på grunn av utbruddet eller faren for utbrudd. Det kan fastsettes at forskrift med hjemmel i tredje og fjerde ledd bare skal gjelde i deler av landet.

5.2 Tentative utkast til forskrifter

Midlertidig forskrift om forenklet behandling av søknader om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven for å avhjelpe konsekvensene av allmennfarlig smittsom sykdom

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å legge til rette for forenklet behandling av søknad om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven §§ 18 og 19, slik at den som fyller lovens vilkår sikres utbetaling av økonomisk stønad i en situasjon der allmennfarlig smittsom sykdom medfører eller forventes å ville medføre uforsvarlig lang saksbehandlingstid.

§ 2 Virkeområde

Ev. regional/lokal avgrensning kan tas inn i denne bestemmelsen (f.eks.: Forskriften gjelder i X kommune(r).)

§ 3 Saksbehandling

Kommunen skal, uten hinder av taushetsplikt, ha tilgang til nødvendige opplysninger om stønader og ytelser fra Arbeids- og velferdsetaten og A-ordningen/A-inntekt for å behandle søknader om økonomisk stønad. Ut over dette kan opplysninger som er nødvendige for behandling av slike søknader anses dokumentert i form av en egenerklæring fra søkeren.

Kommunen bør som hovedregel fatte vedtak for minimum én måned.

§ 4 Unntak fra kommunens adgang til å kreve refusjon i ytelser fra folketrygden m.m.

Sosialtjenesteloven § 26 om refusjon gjelder ikke.

§ 5 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft xx.

II

Midlertidig forskrift om forskudd på økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven for å avhjelpe konsekvensene av allmennfarlig smittsom sykdom

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å sikre inntekt i form av forskudd på økonomisk stønad til den som fyller sosialtjenestelovens vilkår for rett til stønad, i en situasjon der allmennfarlig

smittsom sykdom medfører eller forventes å ville medføre uforsvarlig lang saksbehandlingstid.

§ 2 Virkeområde

Ev. regional/lokal avgrensning kan fremgå av denne bestemmelsen (f.eks.: Forskriften gjelder i X kommune(r).)

§ 3 Søknad om forskudd på økonomisk stønad

Den som har søkt om økonomisk stønad til livsopphold, og som ønsker inntektssikring mens søknaden behandles av kommunen, kan etter søknad innvilges forskudd etter denne forskriften.

Forskuddet innvilges for inntil én måned fra den datoen det er søkt om forskudd. Det kan innvilges forskudd for nye perioder så lenge en søknad om økonomisk stønad er til behandling.

§ 4 Når en søknad om forskudd på økonomisk stønad kan avslås

Kommunen kan helt eller delvis avslå en søknad om forskudd på økonomisk stønad når:

- a) søkeren har mottatt økonomisk stønad med likt eller tilnærmet likt beløp de siste tre [?] månedene og behovet sannsynligvis ikke er endret,
- b) det framstår som rimelig klart at søkeren ikke har krav på økonomisk stønad til livsopphold, eller
- c) søknaden om økonomisk stønad er ferdig behandlet eller forventes ferdig behandlet innen kort tid.

§ 5 Utmåling av forskuddet

Forskuddet utmåles med et beløp på inntil satsen som følger av veiledende retningslinjer fastsatt etter sosialtjenesteloven § 18 fjerde ledd. I tillegg utbetales støtte til boutgifter med inntil XX kroner per måned.

Dersom tilgjengelige opplysninger viser at søkeren har lavere utgifter til livsopphold enn satsene nevnt i første ledd, reduseres forskuddet tilsvarende. Det samme gjelder hvis opplysningene viser at vedkommende kan dekke deler av sitt livsopphold med egne midler.

Dersom det er søkt om forskudd for en kortere periode enn én måned, reduseres forskuddet forholdsmessig.

§ 6 Saksbehandling

Kommunen skal, uten hinder av taushetsplikt, ha tilgang til nødvendige opplysninger om stønader og ytelser fra Arbeids- og velferdsetaten og opplysninger fra A-ordningen/A-inntekt for å behandle en søknad om forskudd. Ut over dette kan opplysninger som er nødvendige for behandling av søknaden anses dokumentert i form av en egenerklæring fra søkeren.

Kommunen kan unnlate å begrunne et forskuddsvedtak, og vedtaket trenger ikke å være skriftlig, jf. forvaltningsloven §§ 23 og 24 fjerde ledd første punktum. Søkeren kan underrettes om vedtaket [gjennom informasjon i den digitale søknadsløsningen eller] gjennom utbetalingen av forskuddet, jf. forvaltningsloven § 27 første ledd femte punktum. Et vedtak om forskudd kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 fjerde ledd.

§ 7 Utbetalt forskudd ved vurdering av søknaden og tilbakebetalingsplikt

Når innvilget økonomisk stønad utgjør et høyere beløp enn forskuddet som er utbetalt for samme periode, utbetales differansen til stønadmottakeren.

Forskudd kan bare kreves tilbakebetalt hvis betingelsene i sosialtjenesteloven § 23 er oppfylt.

§ 8 Unntak fra kommunens adgang til å kreve refusjon i ytelser fra folketrygdloven m.m.

Sosialtjenesteloven § 26 om refusjon gjelder ikke.

§ 9 Behandling av personopplysninger

Kommunen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen om forskudd.

§ 10 Ikrafttredelse og opphevelse

Forskriften trer i kraft xx.

Forskriften gjelder til og med dd.mm.åå, med mindre departementet treffer vedtak om opphevelse tidligere.